Phil. Jacob Jungh Medicinæ Doctor.

Prag. 1804.

D. CHRISTIANI TOBIAE EPHRAIM REINHARD

APVD SAGANOS

PHYSICI

DE

FEBRIBVS INTERMITTENTIBVS SPVRIIS SEV EPIDEMIIS

CARMEN.

Morbus et ipſa Salus oriuntur ab aëre: ſic in
Aëre morborum ſemina mira natant.

GLOGOVIAE
SVMPTIBVS AVCTORIS
cIↄ Iↄ CC LVIIII.

Floridus in ſacris colebatur, et, eûge! dabatur
Auſpice *Praelato* Praepoſitura TIBI.
Floridus ergo diu viuas, ſis *Floridus* alter:
Sic TIBI, crede, dies floridus omnis erit.

VIRO

VIRO

ADMODVM REVERENDO

AC EXIMIO DOMINO

DOMINO

CAROLO STANISL.

DE RECHCINSKY

Ducalis Canoniae Apoſtolici Ordinis Canonicorum Regularium Sancti Auguſtini, Congreationis lateranenſis ad B. Virginem Sagani Canonico Regulari, SS. Theologiae Licentiato, Eccleſiae in Dittersbach, Mednitz, Gorb et Kalkreut

PAROCHO

nunc vero

ad Spiritum Sanctum

PRAEPOSITO

Fautori, Promotori, et Patri

ſuo

aeternum colendo,

hoc Carmen medicum

ſub

auſpicatisſimae promotionis

occaſione,

in teſſeram

Gratitudinis atque Reuerentiae

cum ardentisſimo voto

diuturnae Salutis, increſcentis bonae Fortunae,

et Benedictionis diuinae

ex filiali Cordis ſinceri affectu

offert

gratulabundus,

deuinctiſſimus ac humillimus

Seruus et Auctor.

Quod

VIR
ADMODVM REVERENDE, AC EXIMIE DOMINE PRAEPOSITE ET FAVTOR OMNI, QVA DECET, PIETATE SVSCIPIENDE.

Rationibus et quidem ſat grauiſſimis me abundare, non ignoro, quibus et moueor, et deuincior, TIBI, ADMODVM REVERENDE PRAEPOSITE, reuerentiam, qua TE proſequor, tanquam publicum teſtimonium, perſpectam facere.

At, ipſe in me aſperrimis inueherer verbis, et me ſale et aceto per-

ſtringerem, quid, quod? me, conſcientia mea coram TE grauiter accuſaret, eis, et iuſtiſſimis ex cauſis, quod in perſoluendo Debito, me tam tardum, tamque negligentem praeſtiterim: Multum enim diuque in tabulis TVIS obaeratus haeſi. Certe, me iudice, crimen meum, omni excuſatione maius foret, ſi oblata iſta opportuniſſima occaſione, tam imprudens, tamque incurius agerem, vt diutius piſce mutior permanerem. Procul abſit a me iſta profani vulgi ingratitudo, vt potius laetitiae indulgere, prae qua exultat anima mea, pium putem, quod mihi tam felici eſſe liceat, TE, Praepoſitum ſalutare.

Lon-

Longam ſeriem et taedioſam TIBI meritorum, quibus inclaruiſti, hiſtoriam a me in praeſentibus literis gratulatoriis expectare, quaeſo, nolis. Conſultus enim eorum commemoratione abſtinere malui, ne eadem meritis TVIS plus detraherem, quam adderem. Finge, quod merita TVA orbi literato certiora facere, in me ſuſcepiſſem, nonne ipſe adulatoris notam incurrerem? Virtus enim mori neſcia, nullo opus habet ebuccinatore. TIBI vero TVA eſſe merita, eaque omnem laudem ſuperantia, meam ſaltem, omnes, qui TE noſcunt, et TVO conſuetudinis vſu fruuntur, ſine me, optime norunt. Ea enim ſi abs TE, quam longiſſime remota fuiſſent,

TE, polliceor ſanctiſſime, nunquam iudicauiſſet dignum, VENERABILE CANONICORVM REGVLARIVM CAPITVLVM, QVOD in tribus, diuerſo tempore inſtitutis electionibus, TE, tanquam ſubiectum futuri Abbatis eligeret, Regique Optimo et Sapientiſſimo exhiberet. Id tamen cIↄ IↄCC XXXXVII die XIIII Nouembris, cIↄ IↄCCLII die VIIII Octobris, et cIↄ IↄCC LVIII die XXVIII Iunii ILLIVS ſuffragiis factum eſſe, ne inuidiam quidem ipſam fugit. At, qui aduerſa, eaque nullo modo declinanda, ſed a certis temporum viciſſitudinibus naturaliter dependentia fata, forti et generoſo animo, vt Virum iuſtum decet, perferre didicit,

inter

inter Sapientes principatum, vt reor, obtinere meretur. TVAM in elegantioribus, et ſanctioribus literis comparatam ſcientiam intactam relinquo, TVAM vitae integritatem, morumque elegantiam tranſeo, pietatem TVAM, ſanctum Zelum taceo, omnia enim iſta et alia ſinguli perſpecta habent, ac in aprico poſita cernuntur.

SVMMI NVMINIS MAIESTATEM omni, qua par eſt, ſubmisſione ac deuotione ſupplex adoro, QVAE ſecundum ſuam perfectisſimam ſapientiam, REVERENDISSIMI PRAELATI ET DOMINI GRATIOSISSIMI COR eo direxit, vt ISTI merita TVA curae, cordique fuerint, et com-

commotus eisdem, vt ILLE, dignitatem praepoſiti ad S. Spiritum in TE contulerit. Gratulor itaque TIBI de iſta noua, quam mereris, ſparta. Sed gratulatio ſera, teſte Cicerone, reprehendi non ſolet, praecipue ſi nulla negligentia praetermiſſa eſt. Serius enim quam par eſt, quod maxime doleo, manum opuſculo meo, Typographus multis negotiis diſtractus, admouit, ſaepius licet a me per literas admonitus ſit, vt ſe, omni remoto obſtaculo, ad opus perficiendum accingeret. Gratulor ex intimo corde, et gaudeo: increſcet indies gaudium meum, quod ex iſto TIBI oblato honore, capio, ſi temporis ſucceſſu intellexero, quod DEVS O. M. TE iſta

ſecun-

ſecunda fortuna cum ſalute diuturna per longum ſaeculi ſpacium, frui patiatur. Gaudeas ergo ſorte tua, vtaris munere iſto, ex REVERENDISSIMI gratia, TIBI conceſſo, viuas diu ſoſpes et ex quauis aſſe beatus, ſeroque redeas ad coelum, vt habeant, VENERABILES TVI PARENTES, QVI die primo Octobris anni praeteriti iubilaeum gamicum celebrauerunt, quo delectarentur, vt habeat, EORVM cana ſenectus, quo gauderet, quo ſuffulciretur, et quod eam ſolaretur, vt tandem et ego habeam, cui fiderem, quo fruerer, et quo laetarer.

Sed vt multa, eademque paucis complectar:
Fiat idem Famae, Meritis, Laudique, quod omne

Arbo-

Arboribus teneris fieri consuescit, earum
Corticibus leuibus, si insculpsit cuspide ferrum
Grammata, quae crescente solent increscere stirpe:
Sic TVA Laus, et Honos stabunt sine funere, Fama
Semper florebit, Virtus et Nomen ad vsque
Interitum mundi, me vaticinante, manebunt!

Vale, et si mereor, faue

TVI NOMINIS ADMODVM
REVERENDI, AC EXIMII

Scribebam Sagani
e Musaeo
die XIII Nouembris
A. S. R.
cIↄ Iↄ CCLVIII.

studiosissimo
Reinhard
Camentiano.

Quod

Quod fortunatum ſit, felix, atque beatum!

Praefamen.

Carminis, iſta quidem meditatio, nomine gaudet:
Sed non conueniens ſolet eſſe character eidem.
Me tamen ille iuuat ſcribendi mos, Tibi quare
Non ea diſpliceant, ratio, quae ſcribere iuſſit
Obſeruata, quibus labes epidemia febris
Se manifeſtauit graſſantis quinque per annos.

Nil tua enim refert, numeris an vincta ſit, anne
Haec pedibus careat tractatio: Dummodo veri
Quid gerat, et prodeſſe queat, lectuque ſit apta.
Quis vetat immiſcere modis mea ſeria gratis?

Febris

Febris Diua *) faue vati, qui carmine *febres*
Intermittentes vult pertractare, nociuum
Aëreum vitium, *quas* ſcit producere: Coeptum
Fac, vt opus cedat feliciter, adde vigorem,
Addeque feruorem venae: Sic carminis huius
Fauſtus erit finis, ſtudium nec inutile vatis.

*) Gruterus inſcription. p. 97.

FEBRI. DIVAE. FEBRI.
SANCTAE. FEBRI. MAGNAE.
CAMILLA. AMATA. PRO.
FILIO. MALE. AFFECTO.
P.

Intermittentes, ego dum medicus cano *Febres*,
Illarumque typum, nec non ſymptomata, fas eſt
Ordinis vt cauſſa dicam: quid *febris*? et vnde
Eius origo ſit? ex queis cauſſis *illa* reſultet?
Queis ſymptomatibus *febris* ſtipetur? et vnde
Haec producantur? vario cur Schemate ludat?
Schemate mutato, cur nomine gaudeat vsque
Diuerſo? diuerſa ſimul curatio cur ſit?

DI

DE

FEBRIBVS INTERMITTENTIBVS SPVRIIS SEV EPIDEMIIS

Anno cIↃIↃCCXXXXVII, VIII, VIIII, L et LI

OBSERVATIS

CARMEN.

---

§. I.

Nomen habent *febres* a verbo *februo*, purgo.
Hinc omnis *febris* purgatio dicitur, illa
Dum purgare ſolet corpus, ſi forte nociuis
Succis, et vitio, nec non lentore, laboret.

§. II.

Intermittentis vero ſub nomine *febris*
Deſcribunt medici morbum, qui tempore certo
Motus vsque nouos repetit, cum frigore nec non
Aeſtu, quem ſudor ſequitur. Repetitio verum
Iſta, paroxyſmus vocitatur ab arte peritis.

§. III.

§. III.

Eſt *febris* ſpaſmus ſolidorum, obſtructa viarum
Oſcula qui reſerat ſic, vt certiſſima poſſit
Inde venire ſalus. *) Probat hunc, conſtrictio ſpaſmum,
Externae cutis exiſtens, ſub frigoris actu.

*) Io. Henr. Schulze Diſſert. de ſpaſmo dolorifico ſaepius remedio, quam morbo.

§. IV.

Continuas comites habet inflammatio *febres.*
Nec ſimul hac abſente queunt exiſtere *tales.*

§. V.

Subdola quum redeat varia vice, nomina *febri*
Intermittenti medici diuerſa dederunt.
Illa, paroxyſmis, quae quauis luce recurrit
Vsque nouis, *febris* vult *quotidiana* vocari.
Sic repetens motus, vt non niſi tranſeat vnus
Febre dies vacuus, medicis eſt *tertia* dicta.
At ſi forte duo vacui ſine *febre*, terantur
Labanturque dies, *febris quartana* vocatur.

Haec,

Haec, campana viris ſenioribus adſolet eſſe:
Subiectis tamen eſt iuuenilibus *illa* ſalubris.

§. VI.

Verum ſcire licet: *Febres* inſtare futuras,
Nauſea ventriculi ſi quasuis euomit eſcas,
Crebraque ſi ſubeunt menti faſtidia rerum,
Si corpus torpet, refugitque negotia, ſique
Plena metus ſomnum turbant inſomnia, vel ſi
Saepe perhorreſcunt, aut de torpore queruntur,
Corporis, ac pondus ſcapulis incumberet ingens.
Sique pedes languent, titubant, greſſumque recuſant,
Si ſubferre genu, non molem corporis audet,
Si tentat vertigo caput, tenebrisque moleſtat. *)

*) A. Corn. Celſus Libr. II. Cap. 2.

§. VII.

Queis *intermittens* ſit cognoſcenda, docebo,
Signis, quoue modo ſoleat decurrere, pandam,

§. VIII.

Tenſio praecedit, ſeu pandiculatio *febrem*
Intermittentem: nec non oſcedo propinquam:

A cute fit verſus cor raptus ſanguinis, ob quem
Palleſcit facies, reptantis ſerpit ad inſtar
Formicae ſenſus per ſpinam, naſcitur horror
Corporis obcludens ſpiracula; nec ſalit vllus
In carpis manuum pulſus, ſed ſi ſalit, aut vix
Tangenti digito fit perceptibilis, aut ſe
Subtrahit intermittendo, pulſumque prementis
Illudit medici examen. Color inficit vngues
Liuidus in digitis, totum prae frigore corpus
Concutitur, dentesque ſtrepunt, orisque labellun
Nec non membra tremunt, grauiter reſpirat, anhelat
Stertit febricitans. His omnibus aduenit aeſtus
Siccus comburens, ſitis indelebilis angit,
Atque dolor capitis plus et minus vrget acutus,
Qui facit haud raro, blasphema loquatur vt aeger
Et dolor exercet lumbos, grauitate moleſtus
Percipiturque celer pulſus, cor palpitat intus.
Tandem finitur *febris* ſudore ſalubri:
Omnes ſanguineae *febres* quo rite leuantur.

§. VIIII

§. VIIII.

Quod ſi ventriculus crudis humoribus auctus
Intermittentem febrim produxerit, inter
Frigus ſubſequitur vomitus mucedine lentus.

§. X.

At ſi inteſtini duodeni cruda ſaburra
Intermittentes febres generauerit, vsque
Frigore finito fluxus producitur alui;
Cui ſimul interdum ſociantur tormina ventris.

§. XI.

Qui per veſicam matulis immittitur humor
(Praecipue quando corpus torretur ab aeſtu)
Flammeus apparet, requieſcens ponit arenas
In fundo rubras, laterisque coloribus aequas.

§. XII.

Febricitans nimio dum turget ſanguine maius
Et frigus patitur, maiorem ſentit et aeſtum.

§. XIII.

His ſymptomatibus *febres* gaudent, et eisdem
Legitimae nec non *ſpuriae* ſtipantur. In *iſtis*

Vero *quas* dixcre *nothas* magis angit et aeſtus
Sat longum tempus perdurans: Frigoris autem
Eſſe parum ſolet. Aſt hora qua prodiit, *illa*
Nomine *legitime febris quae* gaudet, eadem
Inſultum repetit. *Febris* contra *notha* dicta
Incertis horis redit; aut citius venit, (illud
Anticipare vocant,) aut ſerius ingruit (et tunc
Dicere ſueuerunt medici) poſtponere *febrim.*

§. XIIII.

Anticipare bonum: contra poſtponere *febres*
Ominis eſſe mali, ſtatuerunt arte periti.

§. XV.

Sunt ita *legitimae febres*, quas protulit omnes
Ventriculus lentore ſcatens, vitioque laborans:
Suntque *nothae febres*, quas ſolus parturit aër
Particulis tetris, praegnansque miasmate, per quod
Corporis humani ſuccis epidemia labes
Infertur ſic, vt corrupto ſanguine *febris*
Prodeat in ſcenam, *quae* tangit corpora *febris*
More catarrhalis. Sed lapſis forte diebus

Qua-

Quatuor apparet, mutato ſchemate, *febris*
Principio medicas ſub larua fallere tentans
Febris continuae: *Notha* quam mentitur in ipſo
Morbi principio; quia traxit ab aëre cauſſam.

§. XVI.

Non in ventriculo latet *huius febris* origo,
Eius enim cauſſam ſuſtentat et exhibet aër,
Sanguinis intingens maſſam, ceu toxica corpus.
Hinc raro ſtomachus vomitu ſubuertitur: At ſi
Ventriculus ſcateat nimia fortaſſe ſaburra,
Subcedet vomitus, dum frigus et inſtat et vrget.
Vidimus aluino fluxu cum tormine ventris
Se *febres* ſoluiſſe, malus *quas* protulit aër.

§. XVII.

At quidquid papulis minimis exulcerat ora
Diſpellit *febres; quas* aeque frangit obortus
Abſceſſus, nec non multus furunculus arcet:
ique colore cutis flauo maculatur, abire
Intermittentes febres conſueſcere; dicunt.

§. XVIII.

Cauſſam palloris, ſenſus reptantis ad inſtar,
Formicae, nec non vomitus et frigoris, atque
Intermittentis pulſus (qui ſaepe medentem
Fallit, vt inde patet, quod pulſus ſubſit vtroque
In carpo manuum defectus) pectoris atque
Anxietate grauis, vel anheli, dicere fas eſt.

§. XVIIII.

Corporis externi conſtrictis vndique fibris
Fit ſpaſmus, per quem rapitur cruor a cute verſus
Interiora: Tument internae ſanguine venae
Externis vacuis a ſanguine; Pallor in ore
Omnibus in membris perreptans ſenſus et horror,
Et frigus, dentis ſtridor, tremor et color vnguis
Liuidus eueniunt, in carpis ſubtrahit omnis
Se pulſus, qui tunc intermittens ſolet eſſe
Sic, vt iucares, quod plane pulſus abeſſet
Omnis, cor vero ſub laeuo pectore pulſat. *)

§. XX

*) Aur. Corn. Celſus lib. IIII. cap. I. Cor natur musculoſum in pectore ſub ſiniſteriore mamma ſi tum eſt.

§. XX.

Interiora petens nimius cruor a cute pulſus,
Hic dum pulmonis viſcus grauat, inde venire
Pectoris anxietas ſolet, et ſpiramen anhelum:
Aſt hoc, pulmones onerati ſanguine tentant
Purpureos nimios ſuccos extrudere, niſu.

§. XXI.

Quando vaſa tument capitis tumefacta cruore,
Adficitur cerebrum, veniunt deliria mentis,
Exoriturque dolor capitis grauis atque moleſtus.

§. XXII.

Ad cor quando ruit progreſſus ſanguinis humor,
Contrahitur crebro cor ſic, vt palpitet intus;
Hinc vacuare ſtudet ſe ſic a ſanguine multo
A cute, cor verſus miſſo, contractio cordis.

§. XXIII.

Saepe ſimul patitur ſtomachus, quem crebra mo-
leſtat
Nauſea cum vomitu; Nimius quia ſanguis ad illum
A cute propulſus fuit. Aſt hoc, copia maior
Sanguinis huc lati, conamine pellitur, ipſo

A stomacho. Natura sagax discrimina quaeuis
Vitae, quae *febris* minitatur, discutit, arcet.

§. XXIIII.

Humores, strictura cutis, quos, spastica versus
Interiora tulit, dum gaudent robore fibrae,
Illos, ad partes externas mittere tentant.
Id dum molitur conamen machina nostri
Corporis, adtritus globulorum sanguinis ipsas
Vasorum ad partes fit fortior: Hinc calor, aestus
Exoriturque rubor, totius corporis, inde
Et sitis et capitis dolor et deliria surgunt.

§. XXV.

Ingenti dum vi cruor interioribus haerens,
Constrictos superare poros cutis vsque laborat,
Aequalis spasmo fit dilatatio. Quare
Laxatis vasis, cruor irruit, atque canales
Expandit nimium, quibus extensis stupor artus
Occupat. Extensis at multo sanguine fibris
Vasorum, sensus augentur, queis simul auctis
Increscit dolor. A medicis sensatio vero
Aucta, doloris habet nomen. Ducendus abinde est

Lum-

Lumborum, capitisque dolor, torporque, tenetur
Quo corpus, quando torretur *febris* ab igne.

§. XXVI.

Partibus internis detentus ſanguinis humor,
Dum reſerare poros conſtrictos, nititur, omne
Quod modo narraui profert. Sed robore forti
Fibrarum, nec non nimium pellente cruore,
Haec reſeranda ſtatim veniet ſtrictura pororum:
Illa ſublata, cutis ipſa madore beatur,
Leni in principio, quem poſtea ſudor ab omni
Parte bonus ſequitur, quo tandem dulce leuamen
Adcidit aegroto, quia ſe ſymptomata *febris*
Soluunt. Febricitans vt viuat *febre* ſolutus
Ad tempus, ſudare iuuat. Prohibere ſalubrem
Sudorem, nihil eſt aliud, quam frangere vires
Naturae, *febrimque* morari longius aequo.

§. XXVII.

En! igitur cauſſas, ex queis *epidemia febris*
Ducere conſueſcat natales: Vnde ſit ortus,
Quales euentus habeat, qualesque ſalutes
Promittat, referam, vel qualia damna minetur.

§. XXVIII.

§. XXVIII.

Aëris ex vitio ſurgens epidemius audit
Morbus, quo plures homines tanguntur, in vno
Tractu qui viuunt, auraque fruuntur eadem. *)

*) Hipp. d. nat. hom. p. m. 44. Quando ab vno morbo multi homines corripiuntur eodem tempore, cauſſam ad id, quod communiſſimum eſt, et quo maxime omnes vtuntur, referre oportet. Eſt autem hoc ſpiritus et aër, quem inſpirando trahimus.

§. XXVIIII.

Vt corpus cingens aër, ſeruare ſalutem:
Sic proferre valet morbos. En! ſemina ſolus
Aër habet, per quae poſſunt exſurgere morbi. *)

*) Hip. l. c. Palam eſt: eum ipſum Spiritum ſiue aërem, morboſam aliquam exhalationem habere.

§. XXX.

Gignit hyems *febres iſtas*; pluuioſa, remiſſa
Frigore, vel niuibus rariſſima, gignit *easdem*
Inconſtans: vt hyems mox magno frigore ſaeua
Et diues niuibus, mox vero laxa ſoluto
Frigore, vel niuibus liquefactis, imbre cadente,
Auſtro flante frequens, et coëlo rara ſereno.

§. XXXI

§. XXXI.

Corpus hyems pluuiosa nimis, vel laxa resoluit,
Illiusque tonum pessumdat, circulus ergo
Sanguinis euadit tardus, sic lentor in illo
Nascitur, hoc nato, stagnatio sanguinis ortum
Deriuat, quare venit inflammatio, *febris*
Mille modis ludens mortales. Tunc simul aër
Tempestate graui corrumpitur, atque nociuis
Particulis aqueis putrefactis vsque grauatur:
Ast hic hauritur quoniam a pulmonibus aër
Noxius, humanis miscentur toxica succis;
His deturpatis, patiuntur corporis omnes
Sic dictae solidae partes, tunc noxa creatur
Illis. Ergo venit morborum mira catena.

§. XXXII.

Humanum corpus tempestas humida laxat;
Corpore laxato cutis ipsa remittitur: Ergo
Illius pariter languent spiracula, quare
Insinuatur eis impurus noxius aër,
Corpus disponens ad multa pericula vitae.

§. XXXIII.

Inconſtans hyemis tempeſtas plena pericli
Exiſtit. Nam dum corpus, vehementius angit
Frigus, ſtringuntur fibrae cutis, atque meatus;
Vt non rite latex rutilus per vaſcula currat:
Sic cruor haerebit, qui morbos ferre ſit aptus,
Sic morbi venient ex transſpiramine laeſo.
At ſi ſoluatur vehementia frigoris, atque
Illius vice ſubcedat laxiſſima forte
Tempeſtas, habitus laxatur corporis. Omnis,
Nam laedit corpus, quae fit mutatio praeceps.

§. XXXIIII.

Intermittentes febres prodire videbis
Aëris ex vitio *genitas* ſub tempore veris,
Praecipue multis nebulis, pluuiisque moleſti;

§. XXXV.

Aetati nulli vult parcere ab aëre *febris*
Orta *intermittens*, omnemque prehendere ſexum
Non dubitat. Recubans in cunis *febre* laborat
Hac infans, puer ac equitans in arundine longa
Illa

Illa corripitur. Iuuenisque, ſalaxque maritus
Innixusque ſenex baculo tanguntur *eadem:*
Et coniux et anus, cum virgine parua puella
Iſti ſubcumbunt *febri*, *quam* parturit aër.

§. XXXVI.

In teneris facili ſtudio deuincitur *iſta*
Febris. At in pueris aufertur ſaepe labore
Magno: Nam ſolet *haec* extendere corpus eorum,
Hinc *ea* non citius finitur, quam ſua corpus
Incrementa tenet. *) Iuuenis fit liber ab *illa*
Non ſine difficili ſtudio. Non parua pericla
Confecti ſenio patiuntur *febre* prehenſi,
Dum nimium vires ab *ea* franguntur eorum
Sic, vt ſubcedat *febri* conſumtio lenta.
Saepius *haec*, ſenibus canis apoplectica, *febris*
Progignit mala, cum ſaeuae diſcrimine mortis.

*) Baglius p. m. 37. Adoleſcentes facit incrementis augeſcere.

§. XXXVII.

Sed vix ſollicitant medicum ſub tempore veris
Intermittentes febres ex aëre natae.

Au-

Auctumno contra renuunt, brumaue medelam
Admotoque, aeſtate quidem, medicamine, cedunt
Aſt in continuas *febres* tranſire maligni
Moris conſueſcunt aegri cum labe ſalutis.

§. XXXVIII.

Non cortex chinae, non adſtringentia proſunt,
Non chalybis crocus, aut ouorum ſtyptica calx ſun
Commoda. Nam iecur obſtructum, viſcusqu
lienis
Obſtructum reddunt, ex queis prognaſcitur hydrops
Tabes ſubſequitur, venit icterus, hectica prodit.
His mediis pariter pulmonis nobile viſcus
Se male habet, pthyſis vt nulla medicabilis arte
Proueniat, nec non tuſſis ſputando fatigans.

§. XXXVIIII.

Spirituoſa minus quadrant in *febribus iſtis*
Scilicet his tranſire ſolent in ſchemata febris
Continuae, ſub queis corpus ſudore liquatur
Non perferre ſolent *iſtae*, purgantia *febres*
Scilicet haec *illas* ſtimulant magis et magis augen
Sic, vt detineant aegrotos longius aequo.

§. XXXX

§. XXXX.

Vindicat ipſa locum ſibi nullum ſectio venae,
Namque paroxyſmi duplicantur ſanguine miſſo,
Inque ruunt peius quaeuis ſymptomata *febris.*

§. XXXXI.

Aſt quando natura viget, nec vincere robur
Corporis iſta poteſt *febris*, methodusque medendi
Opportuna fuit, ſtuduitque tenere diaetam
Exactam aegrotus, veniunt ex *febre* ſalutes.
Namque *intermittens* ſolet expers eſſe pericli,
Dum bene tractetur, nec feſtinando leuetur.

§. XXXXII.

Intermittentes epilepſi ſaepe medentur,
Obſtructum viſcus reſerant, pelluntque cachexin,
Ac hypochondriacos debellant, Herculis inſtar
Morbos, hyſtericumque malum diſpellere poſſunt.
Subpreſſas fluxus reuocant (natura ſalubres
Quos homini iubet eſſe ſagax) arcentque poda-
gram,

Sol-

Soluunt rheumaticas mo bos, ſiſtuntque catarrhos.
*His*que mania grauans cerebrum phantaſmate, ceſſat,
Aſthma perit, nec non incuruans membra rachitis
Febre ſuperueniente fugit. Sic cauſſa ſalutis
Interdum venit ex morbo prognata moleſto
Vt bello pax grata: Salus ſic *febre* paratur.

§. XXXXIII.

Intempeſtiue *febris* ſubpreſſa malorum
Exiſtit mater multorum, ſplenque iecurque
Atque meſenterium, cum quauis glande tumeſcunt:
Hinc hypochondriacus morbus venit, atque cachexis
Prodit, et abſceſſus ſurgunt, ſcirrhique reſultant.
Hinc quoque pulmones pthyſis immedicabilis exeſt.
Aſthmata proueniunt, apoplexia ſaeua creatur.
Hinc oedema pedes tenet, hydrops naſcitur, atque
Hectica conſumit corpus, mors excipit illam.
Ecce quod inducat methodus peruerſa periclum!
Hi tamen adfectus reuocata *febre* leuantur,
Dummodo tempeſtiue aegris medicina paretur.

§. XXXXIIII.

§. XXXXIIII.

Aëris ingenerat labes epidemia *febres*
Intermittentes diuerſi nominis: Inde
Quottidiana venit, prodit quoque *tertia febris*,
Et ſurgit *quartana* ferox, longaeua, rebellis.

§. XXXXV.

Omnes hae febres redeundi tempora certa
Non ſeruare ſolent, durandi tempora certa
Non retinent. Nunc et longus, nunc et breuis eius
Eſſe paroxyſmus ſolet. Aeſtus nunc breuis, et nunc
Adfligit longus. Tum frigus longius vrget,
Aut nunc horror adeſt leuior, tum nullus et horror
Et nullum frigus ſentitur. Schema typusque
Se variant, ſicut variantur cauſa, cruorque
Plus minus infectus. Variant ſymptomata *febris*
Vt variat ſtructura ſimul, qua corpora gaudent
Diuerſi generis. *Febres* variantur et *iſtae*,
Sicut temperies, ſexus, variantur et aetas.

Vt tandem variant tempeſtas, auraque coeli
Et partes anni: *Febres* variantur *eaedem.*
Iam *quartana* furit, iam vero *tertia febris*,
Et nunc *quottidiana* premit, corpusque fatigat,
Nunc indiſcretim graſſantur. At aëre *natae*
Pro perſonarum ratione inuadere *febres*
Plusque minusque ſolent. Puerilia corpora quod ſi
Morbilli tangant, tuſſis coniungitur *illis*
Febribus: Obſeruare mihi quod contigit annis
Praeteritis, quibus *hac* detentis *febre* moleſta
Conſociabatur tuſſis, quae prodromus eſt, dum
Forſan morbilli tentent erumpere rubri.

§. XXXXVI.

Quaenam conueniant in *febribus hiſce* medelae
Dicere mens dictat, quod nam medicamen *easdem*
Pellat, nunc referam, ſed *eae* diuerſa requirunt
Pharmaca pro ratione mali, ſexusque vel aurae,
Tempeſtatis et aetatis variantis et anni.

§. XXXXVII.

Infantes aliam poſcunt, aliamque medelam,
Atque ſenes aliam methodum, iuuenesque requirunt.

§. XXXXVIII.

§. XXXXVIII.

Principio *febris* medicus procuret, vt omne
Corporis e ſuccis diſpellat turpe miaſma;
Incidat ſtomachi mucos, vomituque ſaburras
Omnes euacuet, ſpaſmumque repellat, et illum
Leniat et tollat tuti medicaminis vſu.
At ſpaſmum mediis externis tollere praeſtat
In ſenibus nec non teneris infantibus, his ne
Damna creent opiata nimis medicamina, propter
Debile neruoſum genus, ob quod ferre recuſant
Expreſſum ſuccum, quem fundit dulce papauer.

§. XXXXVIIII.

Eſt oleum praeſtans, quod nomen habere Ca-
joeput
Auctores ſcribunt, quo *febris* pellitur *illa*
Certius, alterna *quae* quauis luce recurrit.
Herba chamaemeli vulgaris tollit *eandem*.

§. L.

Quidquid enim morbum ſanatque fugatque
caducum
Intermittentis pariter ſcit tollere ſpaſmos.

§. LI.

Cedere cui ſueſcit medicinae Syphilis, illa
Manſueſcunt pariter *quartanae* nomine *febres*.
Obſtant *quartanis* medicamina *febribus* iſta
Quae ſtibium crudum dat, et admirabile praebet,
Et quae mercurius currens largitur et obfert.

§. LII.

Ex inſpiſſato, quem dat biſtorta liquore,
Atque ammoniaco gummi, lacrumisque, papauer
Quas plorat, pilulae formentur legibus artis,
His quoque mercurium ſolarem iungere fixum
Suadeo, de quibus aegrotus deglutiat octo
In quacunque die, bina vice: Certius illis
Quaelibet aufertur pilulis, quae nomen habere
Intermittentis febris ſolet. Has ego laudo
Expertus. Domui pilularum viribus harum
Intermittentes longaeuas atque rebelles.

§. LIII.

Aſt, quae ſudorem blandum, lenemque ciere
Poſſunt, opportuna puto medicamina, quippe
Quae

Illa fugare ſolent, e corpore triſte miaſma.
Quae ſtomachi lentos poſſunt incidere mucos
Ac hos euacuant, his vti, conuenit. Omnes
Ergo ſales medii plantarum, puluis arique
Radicisque acris ſcillae, conchaeque marinae
Febri conducunt, venetus coniungitur apte
His mediis ſapo, qui detergendo reſoluit
Ventriculi mucos. Auratum ſulphur eidem
Vult prodeſſe, Iuuant et anodyna pharmaca, parca
Sumta manu, imprimis ea ſi vis vel dare, poſt vel
Ante paroxyſmum. Tandem pro robore prodeſt
Ventriculi laſſi faciendo, quidquid amarum
Linguae guſtanti ſcit conciliare ſaporem:
Elixir conſtans extractis fiat amaris,
Quae diſſoluantur cum ſufficiente liquore
Terrae tartareae foliatae, iungeque flores,
Quos ammoniacus ſal praebet. Detur id hora
Circiter ante cibum cum vino. Proderit atque
Ad robur ſtomachi faciet, mucosque tenaces,
(Queis primas ſcatuiſſe vias in *febribus iſtis*,
Non ignoramus) tenuabit, eosque reſoluet.

§. LIIII.

Ante paroxyſmos eludat inunctio ſpinae
Frigus et horrorem, quibus omnis *febris* inhorret.
Horas forte duas aeger ſudore madeſcat
Ante paroxyſmum, ſudore leuabitur, arte
Prolicito; fugient febrilis et algor et horror:
Illis eluſis aeſtus moderatior vret,
Vt ſucceſſiue *febris* decreſcere poſſit.

§. LV.

Accipe nunc methodum, mihi qua toties placet vti
Aegrotus quoties obcurrit *febre* laborans
Intermittendo, quae ſueſcit corpus adire.

§. LVI.

Eſt digeſtiuus puluis, ſine *febre* diebus
Poſtque paroxyſmum febrilem dandus, habere
Qui gaudet venetum ſaponem, quique marinas
Conchas cum medio quodam ſale continet, et quem

Ingrediuntur ari puluis Scillaeque marinae; *)
Vt ſtomachi mucos incidat, digerat atque
Concoquat, et reddat faciles, vt promptius horum
Copia ventriculum laedens pellatur, eodem.

*) Rp. Sapon. venet.
Sal. abſinth.
conchar. ppt.
Pul. rad. ari aa gr. XXVII.
Scill. corp. gr. XII.
m. f. Pul. diuid. in VI. pt. aeq. S. Mane et veſperi in diebus intercalaribus, et poſt finitum paroxyſmum ex infuſ. herb. chamaemel. capiendus.

§. LVII.

Mobilis his fuerit quum factus mucus in ipſo
Ventriculo latitans, puluis capiatur, vt eius
Vi valida lentor ſtomachi euacuetur. At iſte
Ante paroxyſmum venientem detur, et ex his
Conſtet compoſitus, concinneturque marinae
Ex conchae, mediique ſalis, ſtibiique mouentis
Tranſpiramentum Sanctori, partibus aequis,
Sulphuris aurati tria conſocientur eisdem

Grana (*). Tenax lentor ſtomachi euacuabitur inde,
Sic vt ſublata cauſa, ſe cuncta remittant
Et fugiant aegri ex voto ſymptomata *febris.*

*) Rp. Conchar. ppt. antim. diaph. Tartari Solub. aa. gr. XVII Sulph. antim. aurat. tert. praecipit. gr. VIIII in f. Pul. pro III doſ. ſumatur hora ante impetum febris ex infuſ. herb. chamaemel, vel chelidonii maioris, vel ex infuſo ſequenti.

Rp. rad. ſuccifae Vnciam.
hb. chelidon. mai.
geran. Robert. aa manipuli dimid. baſilici, pugill. II.
Cort. Citr. rec. Vnc. dimid.
Cinnam. acut. Drach. III.
Cardamom. Drach. I.
Inciſis et gtuſis
m. f. Species pro Infuſo.

§. LVIII.

Ante paroxyſmos eſt dorſi ſpina linenda
Vnguento facto ex oleo, quod amygdala dulcis
Preſſa dat, in quo diſſoluatur camphora, ſperma
Ceti iungatur, quod deſtillando paratur
Ex caryophyllis oleum ſocietur eisdem;
Vnguentum fiet, ſi Spiritus additur illis

Exammoniaco ſale nec non calce paratus *)
Sic hoc auxilio ceſſabit frigus, et illo
Mitior euadet *febris*, penitusque ſilebit.

*) Rp. Camph. drachmam dimidiam, ſoluatur in olei amygd. dul. expr. quinque drachmis adde Sperm. ceti Drachmas tres f. c. q. ſ.
Spirit. Sal. ammon. c. calc. vin. ppt. Linimentum inſtillando olei deſtil. caryophyllor. Gutt. XV. D. ad Fichl. f. inungatur hora ante febris adceſſum ſpina dorſi.

§. LVIIII.

Elixir tandem propina, quod modo ſupra
Laudaui, Pilulas memoratas exhibe; tali,
Quottidiana perit, methodo, *quartanaque febris*
Et fugit alterna, quae quauis luce reuertit.

§. LX.

Inuenit iſta locum methodus ſi robur et aetas
Adſint. In pueris nec non iuuenilibus annis
Commoda laudatur, fructusque dat iſta medela.
In ſenibus contra tenerisque infantibus illa
Eſt aliena ſatis ratio, methodusque iuuandi.

§. LXI.

At multus nimiusque forem, ſi pandere vellem
Omnes tractandi rationes, ſique docerem,

Quae ſint infanti, quae ſint ſenioribus apta
Pharmaca, iudicio potius linquenda medentis.

§. LXII.

Perſiſtente, iuuat, non pauca bibiſſe, ſub aeſtu;
Aſt aqua cum vino permiſta ſalubrior omni
Eſt potu: Siccis praefixa manent mala multa,
Nam potu parco ſiccantur corporis artus,
Febris protrahitur, ſequitur conſumtio lenta.

§. LXIII.

Vtatur vino vacuis a *febre* diebus,
Ac acidis modó quae natura benigna dat, aut ars
Et licet horaeis maturis fructibus vti.
Abſtineat contra quouis a lacte, placentis,
Ouis et cancris et piſcibus. Iſta morantur
Febrem, dantque incrementum mirabile *febri*.
Non praeſente iuuat mutari lintea *febre*,
Frigus vitetur, locus vdus et humidus abſit:
Scilicet haec *febrem* remorantur, eamque reducunt.
Febri ſola fames ſtricte obſeruata medetur.

§. LXIIII.

§. LXIIII.

Sicut *ſubpreſſas* reuocant purgantia *febres*:
Sic et curatas. Quoniam purgatio neruos
Exagitat, ſtimulat, dum ſpaſmos gignit in ipſo
Inteſtinorum ductu, quibus vsque ſubortis
Febris legitima methodo curata, redibit.

§. LXV.

Inteſtinorum neruos purgantia pungunt,
Hinc punctis neruis ſpaſmum prodire, ſciendum eſt.
Sic inteſtinis ſtimu'atis, et cutis ipſa
Adficitur, quare ſequitur ſtrictura pororum,
Illis conſtrictis, fit tranſpiratio laeſa,
Hinc, hac ſubpreſſa, venit horror et ingruit aeſtus:
Dum propter neruos ſtimulatos e cute maior
Copia ſuccorum defertur, verſus, vt ipſa
Interiora ruat, fit, vt imminuatur in ipſo
Sanguine, magna ſeri, per ſpaſmos, portio, quare
Deficiente ſero, ſpiſſeſcit ſanguinis humor,
Sic, vt ob enatum lentorem ſanguinis, ante
Auxiliis medicis *febris* depulſa recurrat.

§. LXVI.

Quando febricitans moritur, ſub frigore mors fit. *)
Frigore conſtricta nimium cute, ſanguinis humor
Partibus internis haerens, non pellitur extus,
Qui tamen ex his ſit pellendus: Sanguine cordis
Vtraque turgeſcit cauitas, hinc robur eidem
Deficit, vt ſuccos nimios expelleret: Ergo
Nullus ſubſequitur motus, ceſſanteque motu
Cordis, non ſanguis rubeus per vaſa mouetur:
Si cordis motus ceſſat, ceſſabit et ipſe
Circulus humorum, ceſſantibus omnibus illis
Actio deficiet vitalis, vita neceſſe eſt
Vt pereat: contra veniat mors omnibus aequa.

*) Bagliuius p. m. 137. Omnes, qui extinguuntur febre aliqua intermittente, circa initia paroxyſmorum moriuntur, raro in augmento, ſtatu, et declinatione.

§. LXVII.

Haec ita ſufficiant, *ſpuriis* de *febribus iſtis*
Intermittendo, *queis* corpus aduritur, et *quas*
Aëris ingenerat labes epidemia. Quare
Sit modus in verbis, ſit dictis denique

FINIS.

Car-

Carmina ſingula.

I.

ad

Admodum Reuerendum Dn. Praepoſitum ad Spiritum ſanctum Sagani, nec non Canonicum Regularem Ord. S. Auguſtini Congregationis Lateranens:

à Rechcinsky.

Carole, *Stanslaë* à *Rechcinsky*, ô ſtemmate *Clare*,
Clarior ingenio, ſed pietate magis.
Ter, licet, electus, neque confirmatus vt Abbas,
Canonicusque tamen, Praepoſitusque vales.

II.

Votum.

Diſſolui cupio, cum Chriſto viuere malo;
Peccatis animam, quam vitiare meam.

III.

III.

Teſtamentum.

Palmis trado tuis animam, Pater optime! Namque
Mortuus, et viuus ſum, maneoque Tuus.

IIII.

In Olympiam Fuluiam Moratam Ferrarienſem Feminam eruditiſſimam.

Tullius eloquio, *Morata*, et carmine Sappho,
Ore Venus, mentis dote, *Minerua* fuit.

V.

In eandem.

Dotibus ex cunctis tibi nil natura negauit:
Hoc vno excepto, femina quod fueris.

VI.

In Eandem.

Si Sappho decimam Muſarum dicere fas eſt:
Vndecimae merito nomen *Olympia* habet.

VII.

VII.

In Eandem.

Te tenuiſſe magis calamos, legiſſeque libros,
 Quam tractaſſe iuuat fuſa, colos, et acus.
Sic dotes natura tibi conceſſit et auxit
 His, mulier poſſis vt ſuperare viros.

VIII.

In Battum.

Carmine plura refers, mi Batte, vocabula quam res,
 Res nullas, verum carmine verba refers.
Multus es in verbis, in re parciſſimus: Ergo
 Nil das, dum ſueſcis, nil, niſi verba dare. *)

*) Battus fuit ineptus et odioſae loquacitati ſtudens Poëta, qui in ſuis verſibus eadem verba iterari conſueuit: Itaque ad exprimendam Battologiam ſuam his vſus eſt repetitionibus:

 - - - - ſub illis
Montibus, inquit, erant, et erant ſub montibus illis,
 item:
 - - et me mihi perfide prodis,
Me mihi prodis, ait?

Battum in Saxum transuerſum fuiſſe, fabulatur Ouidius Metamorphoſeos Libr. II. Videatur Georg. Sabini Fabular. Ouidii interpretatio. Viteberg. cIↃ IↃ LV.

VIIII.

In ſexus ſequioris fraudem.

Quum genus humanum Prometheûs fingeret olim
  Femellis Vulpis corque, dolumque dedit.
Sic retinere ſolet fraudem ſub corde Puella:
  Res ergo eſt Vulpis, femina plena doli.

X.

Trahit ſua quemque Voluptas.

Diuerſos diuerſa iuuant, non omnibus vnum
  Ingenium, non eſt omnibus vnus amor.
De morbis medicus, de cauſis iure peritus,
  Nauita de puppis diſſerit, atque mari.
Doctor de libris, de tauris narrat arator,
  Venator ſiluas laudat, amatque ſuas.
Paſtor oues, luſor cartas, et vulnera miles,
  Aſtrologus numerat ſidera, diues opes.

